

מהיקות השבת

פרשת
ויצא
תשפ"ו

יו"ר ע"י קהל לובלין בארה"ק

בראשות הגה"צ רבי מנחם ברוך יאזעז שליט"א

תלמידו של פוסק הדור בעל "שבט הלוי" זצוק"ל

♦ משיחורנו של מורינו הגה"צ שליט"א ♦

מתיקות המזבח שביה"ב

מתיקות הניסים

— מכתבים למערכת —

תאונה משמים

לכבוד מערכת הגליון שלום
וברכה, אני שולח אליכם ספור
טרי שארע בשבועות אלו, אשמח
אם תפרסמו אותו לזכוי הרבים.

ברוך ה' זכיתי לגדל בביתי בכר
מעל לחמש שנים שני תומים
מאבא. הגדול מביניהם שמו זבולון
כיום בן ארבע עשרה, והקטן יותר
שמו אשר כיום בן תשע.

כיום חמישי פרשת חיי שרה
תשפ"ו שלחנו את זבולון עם אשר
אחיו כדי לקנות לו סדר לחרף.
בדרך, כשהם עברו במעבר חציה
בכביש מהיר, הגיע רכב במהירות
עצומה וכשראה אותם נסה לעצר
עצירה חדה, אך מרב המהירות
והעצירה החדה, הרכב התהפך
כך שהרכב נחת על הגג שלו ממש.

הנס היה גדול ועצום, כי הרכב
נחת לא יותר מחצי מטר סמוך
לאשר, אלא שאשר נתמך בבהלה
עמוקה והגדר כפוגע חרדה. בעל
הרכב ששמו יוסף הבין שהאשמה
היא שלו בלבד והציע לפצות אותנו
בכל סכום שנדרש.

בהתחלה חשבתי שלא
למחת ממנו שום כסף, אבל

« המשך המעשה בעמוד ד »

בפרשה מספר רבות על עשו הרשע,
ויבוא השואל וישאל מה ענינו אצל
עשו הרשע, והתשובה לך מנחת בדברי
רש"י שאומר על הפסוק "ואלה תולדות
יצחק" - יעקב ועשו האמורים בפרשה,
ויבאר שרש"י התקשה מדוע נקנס פאן
הענין שאברהם הוליד את יצחק, אלא
ללמדנו שכמו שאברהם הוליד את יצחק
הצדיק רק לאחר שהיו קשיים, כך גם יצחק
בתולדות שזכה להביא לעולם היו לו גם
בהם קשיים, כי הם היו יעקב הצדיק וגם
עשו הרשע האמורים בפרשה, וכך כל אדם
יש בו את שני הצדדים של יעקב ועשו,
והוא מתנסה בעצמו שלא לעשות מעשי
עשו, לכן התורה צריכה לפרט לנו מה הם
מעשי עשו הרשע כדי שנפרי בגנותם.

יהודי שאינו הגון לעמת גוי הגון

ובצינו בגמרא (נדהים סב.), שרבי יוסף
האמורא וכן רבי טרפון התנא פנו את
אותם שלא נהגו כהגון 'בני קטורה'. לעמת
זאת גוי שמעשיו טובים, יתכן שיזכה לחלק
טוב בעולם הבא, כאנטונינוס שרבי הבטיח
לו להכנס לעולם הבא, והגמרא אומרת
שמה שנאמר: "ולא יהיה שריר לבית עשו"
הינו בעושה מעשה עשו.

נמצא אפוא שאצל כל אחד ישנה
התמודדות עם טבעים קשים הדומים
למעשיו של עשו, ומצד שני יש לו תכונות
טובות שמושכות אותו למעשי הצדיקים,
ועליו להתגבר על קו ולהתרחק ממעשי
עשו, ולחלק במעשיהם הטובים של
הצדיקים, וקמו כן לכל אדם ישנו סכל
ונסיונות של צרות ורדיפות כמו שהיה

"ויצא יעקב מבאר שבע". בפרשה הקודמת
מספר שיצחק ורבקה שלחו את יעקב
לחרן כדי שימצא שם את זוגו וגם כדי
שינצל מעשו, ובפסוק כתוב: "וישלח יצחק
את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן בן בתואל
הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו", אמר
רש"י: "אם יעקב ועשו", 'איני יודע מה
מלמדנו', ובתחלת הפרשה, בפסוק: "ואלה
תולדות יצחק בן אברהם" פרש רש"י: "יעקב
ועשו האמורים בפרשה" ולכאורה גם על
זאת אפשר לומר שאינו יודעים מה בא
רש"י ללמדנו בזה?

הנה יצחק ורבקה התפללו שנים רבות
לזכות לילדים, ומבאר רש"י בשם המדרש
את הפסוק "ויעתר יצחק לה' לנחל אשתו"
- 'זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת
בזוית זו ומתפללת', ופרש בעל ה'טורי
זהב' בבאורי 'דברי דוד' עה"ת, שמלשון
הפסוק "לנחל", דין חז"ל שיצחק ורבקה
לא עמדו סתם בשורה ושרה זה מול זה,
אלא הם עמדו כל אחד בזוית אחרת.

צד לטובה וצד לרעה

והקשה שם, מה נפקא מינה בזה שיצחק
ורבקה עמדו כל אחד בזוית אחרת? ובאר,
שחז"ל רצו ללמדנו, שהחזר שיצחק
ורבקה התפללו בו דומה למזבח, ותפלתם
היא כהקרבנות קרבן על גבי המזבח, והרי
ההלכה היא בקרבנות רבים שיש לזרק
הדם ב'שתי מתנות שהן ארבע', דהיינו
שזורקים את הדם בשתי זוויות המזבח,
זוית מול זוית, לכן התפללו דווקא בשתי
קרנות הבית שהן כארבע רוחות.

ובגמרא באור נראה להוסיף, דהנה

פניני אגדה

• הרה"צ ד' אליהו קאהן שליט"א
משגיח דרשיבונא

"וילן שם מי בא השמש"

אמרו חז"ל: 'מעולם לא ראתה חמה פגומה של לבנה, נראה בס"ד לבאה ששבתה של החמה הוא משום שהיחיד ראתה פגם באורה הגדול של החמה ואמרה: 'אין שני מלכים משמשים בכתר אחד', ומסרתה של הלבנה בדבריה היה לפעול שוק היא תמשל ותאיה, אף על פי שבאמת אין פגם וחשורו באורה של השמש.

ואלו השמש לא ראתה פגם באורה של הלבנה, ויתירה מזה, שגם לאחר שהלבנה התמקשה, ואז יש מקום לחמה לטעון שאורה הפכה של הלבנה אינו מקבץ ועדיף להחליף את אורה באור החמה, שהרי בין כך אין ללבנה שום אור מעצמה, וגם אורה המועט הוא רק מהחמה שמאירה בה, אם כן עדיף שהחמה תחליף אותה ותאיר במקומה באור גדול, בכל זאת החמה לא טענה כך ואינה מביטה כלל בפגומה של הלבנה.

ועלינו ללמד מזה, שבזמנים שאדם זוכה להתעלות רוחנית ואור ה' מאיר בתוכו, ויש לו אור גדול כדגמת אור החמה - מעלתו השלמה תהיה שפאשר יפגש בני אדם שהם כדגמת הלבנה, שהם ריקים מקל תכן ואין להם שום אור רוחני מעצמם - יתגבר שלא לראות את הפגם והחשורו שלהם, ולא יתנשא עליהם, אלא אדרבה, יאיר להם מאורו, כדי שייכלו גם הם להאיר במחווותם, כמו שהחמה נותנת מאורה ללבנה כדי שתאיר בזמן שלה שהיא הלילה.

ליעקב, ולכל אחד נדמה, שהסבל שלו הוא הסבל הקשה ביותר מכלם, והוא בטוח שזהו האמת, אף עליו לשים לב שצדד הקשיש יש לו, ישנן טובות גדולות שהוא מקבל במתנת חנם ברחמי ה' עליו, רק

שיאנו טורח להתבונן ולגלות אותן ולהבחין בהן, וילמד מיעקב אבינו שהרגיש תמיד שכל מה שיש לו הוא מתנת חנם מאת ה', כמו שאמר לעשו: 'הילדים אשר חנו אלקים את עבדך'.

מתיקות שתי הזויות

ואלו רבקה ראתה את התמונה מזוית אחרת, 'ורבקה אהבת את יעקב', וראתה אז נמשכה כך עד שעשו בא לקבל את הברכות אחרי שיצחק נתן ליעקב, שאז נאמר: 'ויתרד יצחק חרדה גדלה עד מאד', שהבין שהוא טעה בראיתו ובהסתכלותו על עשו ושמעט הוא נכשל ונתן את הברכות לאדם שאינו ראוי להן.

ובכל אותן שנים שיצחק טעה ואהב את עשו, הקב"ה לא גלה לו ברוח הקדש שעשו הוא רשע, וכביכול נתן לו לטעות ולסבר שהוא צדיק, עד שבקש לתת לו את הברכות, וכיוצא בזה מצינו אצל אברהם אבינו שהקב"ה כביכול נתן לו מקום לטעות בכך שנתן לו לסבר שרצונו שהוא יחט את יצחק, אף על פי שבאמת לא עלתה על לבו של הקב"ה שאברהם יחט חלילה את יצחק (תשנית ד).

הנסיון הגדול של העמדה

ועלינו לדעת שכל זמן שאברהם טעה וסבר שה' רוצה ממנו שישחט את יצחק כפשיטו, היה לו מכף קשי וצער גדול

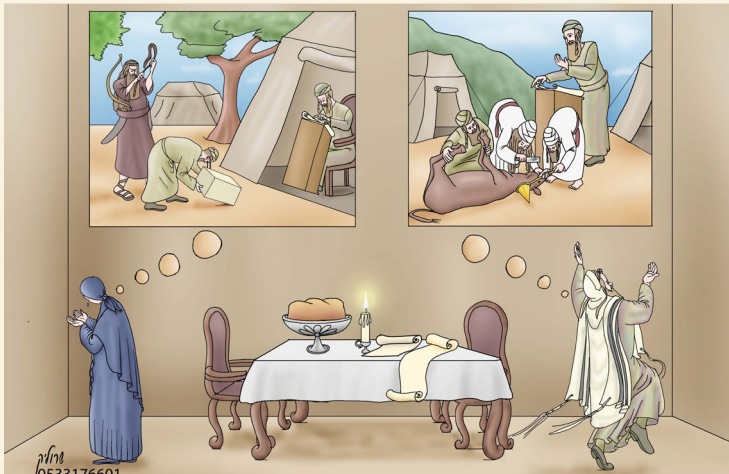
נחזר לדברי בעל הט"ז שחדר התפלה של יצחק ורבקה היה כדגמת המזבח ותפלתם היא קרן, וכמו שצריך לדאג שהקרן יהיה שלם בלי מום, כך יצחק ורבקה התפללו על ילדיהם ובקשו מה' שיזכה אותם שהם יהיו שלמים לפניו יתברך כקרן קיי ושלם ושלם יפלו חלילה, וכתוב: 'ויעתר לו ה'', 'שה' שמע לתפלת יצחק והצילו מפשלוֹן גדול, כדלהלן.

תפלתם של יצחק ורבקה לזכות לילדים היו בזויות שונות זו מזו, כלומר שהיו להם שתי הסתכלויות שונות, כדגמת שנים העומדים בקרנות המזבח זוית מול זוית באלכסון, שכל אחד רואה מהזוית שלו שני צדדים בלבד, ואינו רואה את שני הצדדים שרואה השני העומד בזוית שממולו.

כל אחד מהזויות שלו

ואכן כך מספר בפרשה, שיצחק ורבקה עמדו בדעותיהם בזויות שונות והפוכות זו מזו, שיצחק אהב את עשו כי ראה אותו בזוית שלו שהוא יכול להיות צדיק, יותר מיעקב שהיה נראה לו "איש חלק",

חלוקת הדעות בביתם של יצחק ורבקה

יצחק ורבקה מתפללים על ילדים זה בזוית זו וזו בזוית זו, כלומר שדעתו של כל אחד מהם עומדת בזוית שונה, שיצחק אהב את עשו ורבקה אוהבת את יעקב.

איר יתכן שיצחק אבינו אהב את עשו שהקב"ה אומר עליו: 'ואת עשו שנאתי'?

על כך במאמר: 'מתיקות שתי הזויות' ובמאמר: 'מתיקות ההעלה דרך האמהות'.

מדיני ברכת הגומל

לגבי דין חולה שנתרפא שצריך לברך הגומל, יש דיון לגבי אדם שפשע והקניס את עצמו לסכנת חלי, וכגון אדם שחלה בצניס ופחים מחמת שפשע ולא נזהר בעצמו, ולבסוף נתרפא מחליו, האם גם הוא חייב בברכת הגומל.

ישנם מהפוסקים שרצו להוכיח מיורדי הים ומהולכי המדבריות, שהם בוחרים מעצמם להיות במקום הסכנה ובכל זאת באשר הם יוצאים מכלל סכנה, הם צריכים לברך הגומל, ואם כן הוא הדין באדם שפשע והקניס את עצמו לכלל סכנת חלי, שגם הוא חייב בברכת הגומל, וישנם שרצו להוכיח זאת גם מנחש הבדחה 'הגומל לחיבים טובות', שגם לאותם שמסכנים את עצמם ומתחבבים בנפשם, הקב"ה גומל טובות ומצילם.

מאידך ישנם שדוחים זאת, ומחלקים שדוקא יורדי הים והולכי המדבריות, שגורו דרכו של עולם ללכת במקום למקום, כיון שנתפרשו בפסוקים, חייבים בברכת הגומל, מה שאין כן אדם שנעשה חולה מחמת שפשע בעצמו והקניס את עצמו לכלל סכנה, אינו ראוי לברך ברכת הגומל, וענין עוד.

הקב"ה רצה ללמדנו לדורות, שכל אדם יכול לטעות ולחשוב על אדם שגורא לו בחיצוניותו כצדיק ובאמת אין תוכו כבד, או להפך, שנדמה שחברו הוא רשע ובאמת הוא צדיק, ובכדי להנצל מפשלות ומטעויות, על האדם לזכר שהוא רואה את הדברים רק מהזוית שלו, ועליו לשמע ולהקשיב לבני ביתו או לחבריו ולרבותיו ובכך לראות גם את הזוית שבבד השני.

לגלות את הזוית השנייה

ובזה יתירץ מה ששאלנו בפתח דברינו, שבתחלה רש"י אומר: "ואלה תולדות יצחק" - 'עקב ועשו האמורים בפ"ה', ולבסוף רש"י אומר: "אם יעקב ועשו" איני יודע מה מלמדנו, ויבאר על דרך האמור, שבתחלת הפרשה רש"י מפרש שיעקב שהוא התולדה העקרית של יצחק, נולד יחד עם עשו, שנברא רק כדי להיות ליעקב

"באו מים עד נפש"

פמבאר במדרש בתחומא (נ"א) שבא אליי השטן ונסה להסיט אותו ואת יצחק נגד רצון ה' ומשפחה שאינו יכול להם, הלך ונעשה לפניהם נהר גדול ואברהם נכנס לתוך המים, ואפ"כ לבאר את דברי המדרש, שהיו לאברהם מחשבות של אימה ופחד כמו נהר גדול האורם בשפף קצר, עד שהרגיש שהוא נחנק ולא יכול להמשיך בדרך והוא זעק ואמר לה' "באו מים עד נפש", שיעזר לו לשאת את הנסיון הקשה הזה.

בזה יתבאר הפסוק "ואלה תולדות יצחק אברהם", כלומר מהיכן יצאו התולדות של יצחק שהם 'עקב ועשו האמורים בפ"ה'? התשובה לכן: "אברהם הוליד את יצחק", שפירושו שה' נסה את אברהם אבינו בכה שגרם לו לטעות ולסבך שהוא עומד לשטת את יצחק, כן גם ה' נסה את יצחק שהסתיר ממנו שיעקב הוא הבן הנבחר שיעשו את דרכו, והוא טעה וחשב שיעשו הוא הבן הנבחר הראוי לקבל את הנבחרות.

מתיקות ההצלה דרך האמהות

באמת הבן הנבחר ממשוה דרכו, וכתוב: "ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד" שפירא גיהנם תחת עשו, והבין שפמקט הוא מסר את הנבחרות למי שאינו ראוי להן, ובזכות רבקה נצל מכה.

אני ה' מצילך!

וכן גם שרה אמנו שהיתה גדולה בנבואה מאברהם (שמו"ר א, א) והצילה את יצחק שלא ישפך לרעה מישימעאל, והיה קשה לאברהם לגרש את ישימעאל, וגם בישימעאל כמו בעשו היה מקום לטעות ולסבך שהוא צדיק, ולא כמו שנדמה לנו שישמעאל היה נראה מחבל נאלח, וכמוכא בפ"ה שהוא פסוף עשה תשובה, ובכל זאת שרה אמנו ראתה בנבואה שישמעאל לא יכול לגדל עם יצחק וצדו לגרשו, ואברהם שמע בקולה של שרה ובכה הציל את יצחק ואת זרעו אחריו.

וה' הסתיר מאברהם ומיצחק דברים והצילם בדרך נס על ידי האמהות הקדושות שרה ורבקה, כדי להראות בכה את אהבתו הגדולה אליהם שמצילם מהפשלות שעמד בדרך, וכמו שהודה על כך דוד מלפני "ידחה דחיתני לנפל וה' עזרני", ובנוסף

מאד, וכל וחומר הוא, אם על ישימעאל נאמר: "וידע הדבר מאד בעיני אברהם על אדות בנו" ושם מדבר על ישימעאל בנה של הגר המרשעת, ועוד שהוא רק גרש אותו מביתו ולא נצטוה לשטתו, אם כן כל שכן שנצטוה לקחת את יצחק בנו היחיד והאמתי, והקב"ה אמר לו "והעלהו שם לעלה", והוא סבר שרצון ה' שישחט את יצחק, בנדיא שזה היה לאברהם נסיון גדול וקשה עד למאד, וכמו שכתוב בפסוק מפרש: "והאלקים נסה את אברהם".

ומן הסתם בכל אותו הלילה יסרוהו כליותיו של אברהם והתהפך לבו בקרבו, על כך שהוא עומד לשחט כמו ידיו את יצחק בנו היחיד ואהובו, והיה בטוח שהוא עומד להפסיד למחרת את הבן שהוא כל כך צפה וחסה לו במשך שנים רבות, ובכל זאת אברהם התגבר על הקשי והשפים מיד בבקר, ואמנם הוא הלך בשמחה לקיים את דבר ה', אבל בכל הדרך היו לו נסיונות.

עלינו לדעת שאם יצחק טעה בעשו וסבר שהוא צדיק, בעוד שהוא היה רשע גדול עד כדי שהקב"ה אומר עליו "ואת עשו שנאתי" - בנדיא היה מקום לטעות בו, משום שרשעותו לא היתה נפרת כלפי חוץ, ואדברה היה נראה צדיק בחיצוניותו יותר מיעקב, ורשעותו היתה נסתרת בתוך עמקי לבו, וכמבאר בפ"ה שפירא חיצוני הוא כפד מאד את יצחק ואף יותר מיעקב, עד שיעקב פחד מעשו "ויירא יעקב מאד ויצר לו", ודרשו חז"ל שפירא יגרום החטא והינו החטא של חסר כבוד הורים (תרגום יונתן בראשית לב, ח).

ורבקה אמנו עמדה באוית שממול יצחק באלקסון, והיא ראתה שיעקב הוא צדיק ועשו הוא רשע, ואכן היא הצליחה ברוח קדשה להציל את יצחק מפשלותו לדורות, שהרי יצחק עשה הכל שעשו יקבל את הנבחרות, ורבקה גנבה כביכול את דעתו של יצחק ועשתה בערמה שיעקב יקבל את הנבחרות, ומהלך זה הצליח בדרך נס, וכמבאר בפ"ה ל כמה נסים שהיו באותו יום (בר"ר טו, טז, ב), והכל עשתה רבקה כדי לסייע ליצחק לברך את יעקב שהוא

לעזר בעבודת ה', שעל ידי כל הצער שנגרם ליַעקב מעשו, הוא גדל יותר בעבודת ה'. ובסוף הפרשה הפסוק מדגיש: "אם יַעקב יַעשֶׂה", והינו שגם רבקה שבתחלה ראתה מההזית שלה רק את יַעקב, ולא הבינה מה עשו בא ללמדנו, פעת היא הפכה את ראייתה והסתכלה בהזית השנייה, שיעקב לא יכל לגדל בעבודת ה' בלי עשו, שעל פו גזרו משמים שבאותו יום הם יפטר, כמו שאמרה רבקה ליעקב: "למה אשכל גם שניכם יום אחד", כי כל אחד מהם תיב את אחיו, וקמו שפתוב: "ולאם מלאם יאמץ".

יש דברים שאינך רואה!

זהו היסוד בשלום בית, שכל אחד מבני הזוג רואה מההזית שלו דברים שכן זוג אינו רואה, והשלמות היא, ששני הזוג יקשיבו זה לזה ויבינו שכל צד רואה דברים מההזית שלו, בעוד שהשני אינו יכול לראותם, והקב"ה נתן 'בינה' תורה' לאשה והיא נקראת "צופיה הליכות ביתה", שצופה ורואה דברים למרחוק, וכאשר בני זוג מקבלים זה מזה, וזכו שיהיה ביתם כמזבח, והקב"ה ישרה שכינתו ביניהם ויראו דורות ישרים מבדכים, אמן.

עצה מתוקה

במדרש מכאן שאברהם אבינו היה אומר לאורחיו לברך את ה' והיו שואלים אותו מה נאמר והיה מלמדם לברך את ה', ונראה לומר לפי מה שאמרו חז"ל: בזכות שאמר אברהם "אם מחוט ועד שרוך נעל", זכו בניו למצות ציצית ולמצות תפילין, שכך גם בזכות הנהגה זו של אברהם אבינו שלמד את אורחיו לברך את ה', זכינו למצות ברכת המזון ולמצות הזמון שאנו מזמנים לפני ברכת המזון.

ומכך נלמד שכל מעשה טוב שאדם עושה, הוא עושה רשם ויש לו השארה לדורות, וכל שכן בשאדם עומד בנסיונות שקשה לו לעמוד בהם, אם בדברים שבין אדם למקום, אם בדברים שבין אדם לחברו, הרי שהעמידה שלו בנסיון תשאיר רשם גדול לדורות ישראל, והשארה נצחית לעולם הבא.

מתיקות שיחי

רבנו של עולם, רחם עלינו ותן בנו כח ואמץ מאתך לעמוד בכל הנסיונות שאנו נצרכים לעבר בעולם הזה, שלא נעבר לעולם על רצונך חס ושלום. ורחם עלינו שבאם חלילה נמער ולא נעמד בנסיון, לא נתיאש מכך, אלא נתאזר באמונה שלמה שאתה לא מאבד תקנה משום בר ישראל. גם אם התרחק ממך, ונשוב אליך בכל לבנו ונפשנו, וגדול יהיה כבוד הבית הרוחני האחרון של חרבתך שנבנה בלבנו מהבית הראשון, ובזכות זה תבנה בקרוב את ביתך ושם נעלה ונראה לפניך בשר חלל והודאה על נאלתנו ועל פדות נפשנו, אמן סלה.

המושך מתיקות הניסים
אשר שנפגע ואחיו הם יתומים שגדלים

בביתנו, בראי שנדרש כסף כדי להמשיך לגדל אותם. אשתי הציעה לדרש חמשים אלף ש. פניתי ליוסף בעל הרכב וספרתי לו שלא רציתי לדרש ממנו כסף, אך בגלל שהילד הזה הוא יתום הנדל בביתי יחד עם אחיו, אני דורש פצוי של חמשים אלף ש כדי שאוכל להמשיך לגדלם.

יוסף התרגש מכך שאני מגדל יתומים בביתי והתעניין מי הם היתומים האלו, ספרתי לו מי היה אבא שלהם ואז הוא נתסף בהלם ואמר לי: אני מכיר טוב את אבא שלהם ויש לי ענין גדול אתו, וכה ספר:

שנתיים לפני פטירתו של אביהם, קניתי ממנו את הרכב הזה שפעת התהפה, ונשאיתי חיב לו אלפים שקלים על עסקת הקניה ואז הוא כבר אושפז בבית חולים וגם לי לא היה כסף לתת לו עד שהוא נפטר והענין נשכח מזכרוני.

השנה בימים נוראים מאד רציתי לעלות לתורה, אלא שתמיד כשהצעתי מחיר היה מי שהציע יותר ממני. אני

הגבלתי את סכום הקניה שלי לאלפים שקלים וכשעלו מעל סכום זה נכנעתי וכה לא יצא לי לקנות שום עליה לתורה בימים נוראים. עשיתי חשבון נפש עם עצמי, מדוע לא נתנו לי משמים לעלות לתורה ואחרי מחשבה ארבה נזכרתי שיש לי חוב של אלפים שקלים לאביהם ואולי זו הסבה שלא נתנו לי משמים לקנות עליה באלפים שקלים, בזמן שאני חיב את הסכום הזה לאותו נפטר.

ביום אנתנו כחדש אחרי הימים הנוראים, ואני רואה את כל המארע הזה משמים, שהרכב ששנתי מאביהם התהפה דרך בניו שעברו את הכביש ואני נהיתי שלא בזירות.

המעשה הזה הפעים אותנו מאד ויוסף עשה פעצת רבו איה להשיב את האלפים שקלים שהוא חיב ובנוסף לשח הלואה ונתו לנו בשמחה חמשים אלף ש כפצוי על הפגיעה ביתום.

ברוך ה', אשר מתאושש ומצבו משתפר מיום ליום, בתקנה לרפואה שלמה בקרוב, אמן.

א. צ. חיפה